

Regeringen
Utbildningsdepartementet
Styrelsen för Svenska psykoanalytiska
sällskapet

Luntmakargatan 13, Box 7851,
SE-103 99 Stockholm, Sweden
Tfn/Phone: +46 8 563 085 00
Fax: +46 8 563 085 50
hsv@hsv.se, www.hsv.se

Erik Roos
08-563 086 09
erik.roos@hsv.se
BESLUT

2008-11-04
Reg.nr 643-393-08

Examensrätten för psykoterapeututbildning vid Svenska psykoanalytiska sällskapet

Högskoleverket begär att regeringen återkallar examensrätten för psykoterapeutexamen vid Svenska psykoanalytiska sällskapet.

Ärendet

Högskoleverkets nationella utvärdering av psykoterapeututbildningar låg till grund för verkets beslut den 8 april 2007 att ifrågasätta rätten för Svenska psykoanalytiska sällskapet att utfärda psykoterapeutexamen. Motiveringen till detta var bristande högskolemässighet bland annat på grund av avsaknaden av fast anställda lärare och på bristen på forskningsanknytning av utbildningen.

Till grund för Högskoleverkets beslut ligger de underlag som inkommit från utbildningsgivaren. Ärendet har granskats i samråd med en bedömargrupp bestående av divisionschef Olav Bengtsson (ordförande), professor Marianne Cederblad, leg psykoterapeut/DrMedVet Ulf Brinck, professor Philip Hwang och professor Lennart Melin. Sakkunnigas yttrande bifogas detta beslut.

Bedömning

Bedömargruppen konstaterar att kraven för att utfärda psykoterapeutexamen inte uppfyllts. Trots en rad åtgärder finner sakkunniga att Svenska psykoanalytiska sällskapet ger en utbildning i psykoanalys snarare än en psykoterapeututbildning. Större delen av litteraturen och praktiken handlar om psykoanalys – likaså den övervägande delen av vetenskapsteorin och forskningsmetodiken. Utbildningen möter inte heller kraven på högskolemässighet. Den empiriska litteraturen kring psykoterapiforskning saknas nästan helt.

Beslut

Högskoleverket anser att de vidtagna åtgärderna inte är tillräckliga och att det därför inte längre finns förutsättningar för att utfärda psykoterapeutexamen vid

Svenska psykoanalytiska sällskapet. Högskoleverket begär därför att regeringen återkallar tillståndet för att utfärda psykoterapeutexamen vid Svenska psykoanalytiska sällskapet.

Detta beslut har fattats av universitetskansler Anders Flodström efter föredragning av utredare Erik Roos i närvaro av huvudsekreterare Lena Adamson, kommunikationsstrateg Åsa Klevard och avdelningschef Clas-Uno Frykholm.

Anders Flodström

Erik Roos

Kopia:
Utbildningsgivarens kontaktperson för utvärderingen
Bedömargruppen

Sakkunnigas yttrande

Högskoleverkets bedömargrupp gjorde i sin granskning 2006 bedömningen att psykoterapeututbildningen vid Svenska psykoanalytiska sällskapet inte höll godtagbar kvalitet.

Bedömargruppen ansåg att utbildningen hade alltför många allvarliga brister för att kunna bedrivas på det sätt som krävs för en högskoleutbildning och dessutom en utbildning som utgör förutsättning för legitimation inom hälso- och sjukvården.

Även om Svenska psykoanalytiska sällskapet skulle vidta omfattande förändringar av utbildningen bedömdes föreningen inte ha resurser och möjligheter att bedriva en legitimationsgrundande utbildning på högskolemässig nivå. Utbildningen saknar högskolemässighet, bland annat på grund av avsaknaden av fast anställda lärare och bristen på forskningsanknytning av utbildningen. Miljön är mycket liten med få studenter. Kravet på att all högskoleutbildning ska bedrivas i en kritisk och kreativ miljö kan inte anses uppfyllt. Utbildningen har en helt avvikande utbildningsstruktur som inte kan placeras in i ramen för psykoterapeututbildningen. Den bedömdes i första hand utbilda psykoanalytiker även om den också gav en psykoterapeutexamen. Att enbart utbilda i långa psykoanalyser är en alltför smal psykoterapimetod för att vara anpassad till ett vårdområde i förändring.

Svenska psykoanalytiska sällskapet har redovisat följande åtgärder:

Utbildningen kritiserades för avsaknaden av fast anställda lärare och att studenterna betalade lärarna per gång för handledning och seminarier. Svenska psykoanalytiska sällskapet tecknar nu avtal med lärare och handledare. Lärare och handledarna skriver fakturor till kansliet och studenterna erlägger en terminsavgift. En del av avgiften ska bygga upp en fond som ska säkerställa terminsavgiften vid eventuella avhopp från utbildningen.

Svenska psykoanalytiska sällskapet har utarbetat nya PM för lärare och handledare. Även en ny version av hur handledningen ska evalueras har utarbetats.

Utbildningen kritiserades för bristen på forskningsanknytning och att utbildningen, som har mycket få studenter, inte lyckas upprätthålla en kritisk och kreativ miljö. Svenska psykoanalytiska sällskapet redovisar att det har bildats ett nätverk bland psykodynamiskt inriktade psykoterapiutbildningar i Stockholm, men det har ännu inte resulterat i någon konkret förändring i berörda utbildningar. Man har dock ett visst utbyte av lärare och handledare mellan de båda psykoanalytiska utbildningarna. I övrigt argumenterar man mot

Högskoleverkets beskrivning av miljön som liten. SPS har sex disputerade bland de 36 lärare och handledare som deltar i utbildningen.

I en ny utbildningsplan ingår moment med vetenskapsteori och forskningsmetodik som inkluderar undervisning i kvantitativ forskningsmetodik. Studenterna ska därtill skriva en vetenskapligt präglad uppsats som examineras av en disputerad examinator.

Utbildningen kritiserades för att den är en utbildning i psykoanalys snarare än en psykoterapeututbildning. Den rekryterar bland andra redan legitimerade psykoterapeuter och det gick inte att tillgodoräkna sig moment från en tidigare psykoterapeututbildning. Svenska psykoanalytiska sällskapet anser sig nu följa antagningskriterierna i högskoleförordningen. Samtidigt argumenterar Svenska psykoanalytiska sällskapet för att studenter ska antas som redan har en psykoterapeutexamen. De kan ekvivalera några moment som ingått i tidigare utbildning, t.ex. etik, juridik och korttidsterapin, men inte andra.

Studenten ska ha två psykoanalyser under handledning samt en längre psykoanalytisk psykoterapi, som ska avslutas under utbildningen, samt en eventuellt två korttidsterapier på 12 timmar med grupphandledning.

Svenska psykoanalytiska sällskapet argumenterar mot kritiken för sitt litteraturval, men framhåller att lärarna uppmanats att se över litteraturen och eventuellt införliva nyare litteratur.

Utbildningen har även kritiserats för att den saknar utbildning i de metoder som tillämpas för bredare psykiatrisk diagnostik. Svenska psykoanalytiska sällskapet har infört undervisningen i diagnostik enligt DSM/ICD-systemen, psykofarmakologi och neurovetenskap.

Studenter kan överklaga beslut till föreningens etik- och besvärsnämnd. Nämndens beslut kan inte överklagas.

Man framhåller att de flesta eleverna efter utbildningen arbetar i den offentliga vården och att utbildningen upplevs relevant och värdefull för deras arbetsuppgifter.

Bedömning

Svenska psykoanalytiska sällskapet har gjort flera anpassningar av utbildningen enligt rekommendationer i Högskoleverkets rapport. Även om vissa detaljer blivit bättre har åtgärderna inte ändrat något i grunden. Den utbildning som ges vid

Svenska psykoanalytiska sällskapet är fortfarande inriktad på att utbilda i första hand psykoanalytiker, inte psykoterapeuter. Större delen av litteraturen och praktiken behandlar psykoanalys. Det som går i riktning mot korta terapier och korttidsterapi är mycket begränsat i förhållande till den psykoanalytiska inriktningen. Utbildningens internationella kontakter är också inom den psykoanalytiska sfären. Det är bra att det tydliggjorts i kursplanen vilka moment som kan tillgodoräknas från en tidigare psykoterapeututbildning men begränsningen visar ändå att detta i huvudsak är en psykoanalytikerutbildning.

En utbildning som utgör förutsättning för legitimation inom hälso- och sjukvården måste ständigt utvecklas, förbättras och vara anpassad till ett vårdområde i förändring. Utbildningen vid Svenska psykoanalytiska sällskapet uppfyller inte de krav som ställs på en psykoterapeututbildning.

Bristande högskolemässighet kvarstår som det andra stora problemet med utbildningen vid Svenska psykoanalytiska sällskapet. Det är en mycket liten utbildningsmiljö som inte uppfyller kraven på att all högskoleutbildning ska ges i en kritisk och kreativ miljö. Utbildningen saknar fortfarande fast anställda lärare.

Den empiriska litteraturen kring psykoterapiforskning är mycket begränsad. En utbildning på avancerad nivå måste baseras på de senaste rönen och erfarenheterna inom området och även omfatta en systematisk genomgång av frontforskningen.

Visserligen kan diskussion om utveckling av utbildningen vara intensiv men begränsas ändå till det psykoanalytiska paradigmet. Det nätverk bland psykodynamiskt inriktade psykoterapeututbildningar i Stockholm som refereras har ännu inte resulterat i någon konkret förändring i berörda utbildningar.

Att studenterna nu får räkningar för seminariekostnaderna i slutet på varje termin kan ses som viss förbättring jämfört med det tidigare systemet att löpande arvodera lärare men kostnaderna för studierna är inte heller nu i förväg kända. Seminariekostnaderna kan variera med gruppstorlek och handledningsarvodet varierar.

Föreningen har en egen högsta instans för överklagan vilket strider mot Högskoleförordningen.

Med utgångspunkt i den situation som fanns vid bedömningstillfället hösten 2006 och de åtgärder som genomförts sedan dess gör vi bedömningen att psykoterapeututbildningen vid Svenska psykoanalytiska sällskapet inte håller godtagbar kvalitet och att examensrätten bör ifrågasättas.

Olav Bengtsson

Marianne Cederblad

Ulf Brinck

Philip Hwang

Lennart Melin